

1995 LA CAPELLA-HOSPICI DE BELLVER DE SANTA COLOMA DE FARNERS: LES LLUITES ENTRE EL CLERGAT SECULAR I EL REGULAR EN EL SEGLE XVIII, *Quaderns de la Selva*, nº 8 (1995), pàgines 121-137

Poques són les referències històriques existents sobre la desaparescuda capella de Bellver de Santa Coloma de Farners. Millàs i Vallicrosa aporta dues dades i mentre una pot ésser qualificada de dubtosa, l'altra està basada en documentació fiable i comprovable. La font dubtosa correspon a l'origen de la Mare de Déu de Bellver, versió explicada pel P. Narcís Camós en la seva obra Jardín de María editada l'any 1657: la imatge de la Verge fou trobada prop d'un antic castell dels voltants de Santa Coloma anomenat Bellver. El mètode per a la troballa que ens explica el P. Camós és el típic en la majoria d'aquest tipus de troballes: un bou anava sempre cap el mateix lloc i bramava sense parar fins que una pastoreta s'adonà de l'anòmala situació i cridant a altra gent trobaren la imatge que estava guardada en una petita cova. La imatge es venerà a l'església parroquial fins que l'any 1618 es construï una capella al començament de l'actual carrer del raval i allà s'hi traslladà fins la seva desaparició durant la Guerra del Francès.

No tenim més referències de la imatge en sí, però en canvi Millàs i Vallicrosa aporta el testament fet pel pagès de Santa Coloma de Farners Salvi Finestres el qual fa donació als frares franciscans del convent de Sant Salvi, de la capella de Bellver i unes terres que l'envolten per tal d'instal·lar-hi un hospici per a guarir-se els frares malalts del convent de Sant Salvi de Sant Miquel de Cladells¹.

Altrament, l'any 1983, Mas i Solench presentava una comunicació on ampliava valuosament la informació tan del convent de Sant Salvi de Cladells com de la capella-hospici de Bellver: l'arquitectura dels dos edificis i les vicissituds que passaren en la guerra del Francès fins arribar a la seva ex-claustració en formen la seva base.²

---

¹ MILLÀS I VALLICROSA, J.M. : Historia de Santa Coloma de Farners y su comarca Santa Coloma de Farners, 1951, pp. 127-129

² MAS I SOLENCH, J.M: "El monestir de Sant Salvi de Cladells i l'Hospital de Nostra Senyora de Bellver " dins XXVIII Asamblea intercomarcal d'estudiosos Quaderns de la Selva nº 1, pp.149-160, Santa Coloma de Farners, 1983

La tradició popular recorda l'existència d'aquesta capella-hospici amb el nom de Convent dels Frares i la riera de Castanyet que passava prop del convent rep encara el nom de riera dels Frares, ja que aquests hi visqueren fins l'exclaustració de l'any 1835.

Aquí s'acabava la informació que teníem de la capella-hospici-convent de Bellver fins que la troballa d'una denúncia contra els frares de Bellver ens permet ampliar el coneixement i l'evolució d'aquest convent des de la donació feta per Salvi Finestres fins pràcticament la Guerra del Francès. La denúncia en qüestió forma part de les Cartes Acordades de la Reial Audiència de Catalunya i fou efectuada l'any 1803 davant el rei Carles IV, consta de quaranta-dos folis i és la queixa que fan els domers de la parròquia de Santa Coloma de Farners davant la constant ingerència dels frares franciscans de Bellver en la vida eclesiàstica local. Aquest document no tan sols ens permet conèixer el funcionament del convent-hospici de Bellver sinó, i potser més important, la dinàmica de lluites entre clergat regular i secular per a controlar el poder religiós local³.

LA FUNDACIÓ DE L'HOSPICI DE BELLVER.-

A principis de l'any 1803, Pere Bonoso i Rafael Pagès, preveres domers de l'església parroquial de Santa Coloma de Farners, donen poders a Natalio Ortiz de Lanzagorta perquè els representi i el 18 de març de 1803 aquest fa un pediment davant el Consell de Castella en el qual explica tot el procés de donació i fundació de la capella-hospici de Bellver als frares franciscans, la problemàtica que representà per a la parròquia l'existència dels frares en el mateix nucli, les tensions que es crearen amb la intervenció de l'ajuntament i el bisbe de Girona i les solucions que es consideren més adequades per evitar la continuïtat d'una lluita iniciada des dels mateixos dies de la fundació. Vegem-ne tot seguit els fets, les denúncies i els raonaments.

El 3 de gener de 1691 Salvi Finestres, pagès i veí de Santa Coloma de Farners, fa donació al convent de franciscans de Sant Salvi:

"f.459v/ sito en el termino de San Miguel de Cladells de Religiosos Menores de la regular observancia de San Francisco, de una Capilla llamada de Santa Maria de

---

³ Arxiu de la Corona d'Aragó, Reial Audiència, "Cartas Acordadas", reg. 1020, any 1803, ff. 449-491. Totes les cites posteriors pertanyen a aquest document, especificant-se només el foli corresponent.

Bellver situada en la expressada villa de Santa Coloma de Farners a fin de que sirviere de Hospicio para los Religiosos enfermos del de San Salvo."

El convent de Sant Salvi estava sota la protecció del marquès de Rupit i vescomte de Joch, i Salvi Finestres dóna a Jacint Solà superior de Sant Salvi i als seus successors : "*total illam Capellam vocatani Beate Virginia Mariae de Vellver scitam in capite Revalis dictae Villae Sanctae Columbae de Farners...*" amb tots els ornaments de calces, casulles:

"f.461/... i així mateix aquell quadro de terra circuit contra dita Capella que arriba desde dita Capella fins a la casa de Dalmau Surós, que jo dit Finestres li he establít lo siti de dita casa i de aquy fins tots los que tenen lo demes establiment, los quals afrontan ab Sebastià Yglesias texidor de lly de dita Vila, y de aquí dret al marge ,mes prop de la Riera, y de ally seguint lo marge fins al carrer conforme se termienara per Experts al igual dels altres que tinch fet establiment..."

Salvi Finestres posà en el seu testament una sèrie de condicions en compensació a la donació feta:

- 1.- Que ell i els seus fossin admesos en la Germandat de l'orde religiosa.
- 2.- Que quan hi hagués a casa seva algun malalt en perill de vida, un religiós havia d'anar-hi per ajudar a ben morir.
- 3.- Que quan hi hagués en la seva família un cadàver hi anessin quatre religiosos i que diguessin missa gratis.
- 4.- Que els religiosos havien d'anar a buscar el cadàver a la casa, acompanyar-lo fins la sepultura, tornar acompanyar el dol altra vegada a la casa i allà se'ls donaria dinar en companyia de parents i amics.
- 5.- Que el dia de la seva mort, cada aniversari es faci una missa a la capella, per ell i tots els seus, per repòs de les seves ànimes i que cada vegada que es celebressin honres o obsequies dels amos, mestresses o hereus de la seva casa, hi assistissin quatre religiosos sacerdots i que cadascun celebrés la missa per les ànimes i un d'ells prediqués en l'ofici i en l'església on s'enterrí i "*dir quatre paraules de consuelo despres de haver dinat al Cap de taula a tota la Parentela "*
- 6.- Que quan morin amos, mestresses o hereus els religiosos hagin de donar un hàbit per enterrar els difunts i guanyar així les indulgències.

- 7.- Que encara que s'hagi fet l'hospici de Bellver no deixin els religiosos i almoiners d'hostatjar-se a la casa d'en Salvi Finestres quan estiguin de pas.
- 8.- Que quan es faci l'almoina del vi blanc, els de la família d'en Salvi Finestres hi assisteixin en cavalcadura.
- 9.- Sense perjudici dels drets parroquials es reserva ser enterrat ell i els seus a la capella de Bellver.
- 10.- Es reserva per ell i els seus successors, el dret d'ésser patrons de la capella i fer cremar la llàntia i adornar l'altar i la capella, així com de fer el monument i vigilar-lo al llarg del dia.
- 11.- Que tots els anys el dia de N^a S^a de setembre es celebri festa a la capella de Bellver amb ofici solemne i sermó i que en siguin administradors de la festa els hereus de la casa Finestres i donin de caritat als religiosos el que els sembli.
- 13.-Que si s'ha d'engrandir la capella i església de Bellver es posi el mateix títol i rètol amb l'any i dia "*de Onofre Vilar y Finestras* " en la llinda de la porta de l'església. (Sens dubte devia ésser l'avantpassat que devia construir la capella l'any 1618)
- 14.- Que la missa que fa dir la casa Finestres cada quinze dies si no la poden fer els domers de l'església parroquial l'hagin de fer els religiosos gratuïtament.
- 15.- Vol que la present donació sigui decretada i aprovada pel bisbe i el vicari general⁴.

El prefecte de l'orde franciscana Jacint Solà i el Ministre Provincial de la mateixa, José Medina accepten la donació i les condicions que va posar el Bisbe Miquel Pontich de Girona el sis de gener de 1692. Aquestes condicions no són res més que una sèrie de prevencions per evitar la intromissió dels frares en la vida parroquial /f.467v -469v/:

-No es podia impedir als preveres de la vila la celebració de les misses fundades en la capella de N^aS^a de Bellver i les demás que hi hagués devoció de celebrar.

-Els religiosos els havien de donar als preveres els ornaments i tot el que fes falta per dir les misses.

-Per tal que l'ofici que va instituir el fundador Salvi Finestres el dia de N^a S^a de setembre no pertorbi el que es fa a l'església parroquial, la missa del convent començaria a dos quarts de deu.

---

⁴ ff.461-464. Una transcripció sencera del testament de Salvi Finestres l'ofereix MILLÀS I VALLICROSA, J.M. op. cit Historia de Santa Coloma... pp. 128-132

-Que en cas que per devoció els religiosos fossin convocats per enterraments, actuarien com a supernumeraris de forma que la seva presència no pogués mai disminuir el nombre de capellans acostumats.

-I per últim que la fundació no perjudiqués en res els drets parroquials.

LES INTENCIONS DELS FRARES FRANCISCANS.-

Malgrat tot, altres intencions devien tenir els frares de Sant Salvi, ja que només nou anys més tard de la donació, el 25 d'octubre de 1700, els jurats i Consell de Santa Coloma han d'escriure al seu senyor jurisdiccional, el marquès de Rupit i vescomte de Joch, per tal que intervingui i pari les obres que estan fent els frares en la capella de Bellver, obres que indiquen que no només es pretenia construir unes simples habitacions pels frares malalts sinó que s'intentava reconvertir la capella en convent:

"/f.486/ se juntaron los Jurados y Concejo y preveyendo estos los graves inconbenientes que probablemente se seguiran a la nueva edificacion y havitacion de dichos Frailes fue resuelto en dicho Consejo representar a V.S. con el devido rendimiento como el Pueblo de Santa Coloma de Farnes representado en dichos Jurados y Consejo no puede venir a vien en dicha edificacion y havitacion de frailes porque dicha fabrica i havitacion sea la total destruccion de la Iglesia Parroquial y la confusion de todo el pueblo atendido que edificada dicha Casa en ella avitarian/f.486v/ Religiosos Sacerdotes los quales celebraran misa en dicha Capilla, assistiendo como en dicha celebracion assistiran diferentes Personas y quasi la mayor parte del Pueblo y dicha asistencia disminuira la que oy se experimenta en los Oficios Divinales que celebran en dicha Iglesia Parroquial, y asi las Cofradias y debociones que se hallan fundadas en dicha Iglesia Parroquial no recogeran las limosnas que acostumbran y quedaran imposibilitadas de poder soportar los gastos que se ofrecen en la celebracions de los oficios, procesiones y demas demostraciones que cada una cofradia o devocion acostumbra tributar cada año a su Patron y asimismo no podrian/f.487/ continuar la celebracion de los sufragios que al presente cada un año acostumbran a celebrar por las Animas de los Cofrades difuntos. Con que o bien el culto divino o sufragios de las Almas se ha

de extinguir totalmente o a lo menos se ha de disminuir en mucha cantidad, o los Particulares tendran de subvenir en dichas cofradias y devociones con mayor cantidad que no subvienen en el dia de oy. Lo que este Pueblo y sus Abitadores no puede suportar atendido que aun experimenta y experimentará excesivos daños que ha padecido en las guerras y continuamente padece por los demasiados tributos de pagamientos al Rey y la confusion de dicha nueva edificacion subvendra a este Pueblo se prevehe con dichos ejemplares que de poco tiempo aca han sucedido en diferentes villas en las/f.487v/ quales se han fundado conventos u Hospicios conforme asi crehemos de V.S. tendra noticia y se experimentasen en esta presente Villa de V.S. entre los Reverendos Domeros, Religiosos y Parroquianos fue preciso que el Ilmo Sr. Dn....interpuso autoridad haciendo y proveyendo al fin que dichos Religiosos para conservar la paz y quietud entre los Reverendos Domeros Religiosos y Parroquianos dejasen como realmente dejaron una casa alquilada que en dicha villa tenian para avitacion reconociendo su Ilma. que asi se lograria la gloria de Dios y la quietud de este Pueblo, y si no teniendo casa propia fueron causa a tantas confusiones/f.488/ y escandalos que no pueden decir quantas mas se experimentarían teniendo casa propia de la qual no podran ser expelidos ni por V.S. ni por los Señores Domeros, ni por nosotros y se puede tener por cierto que edificada dicha casa esta les servira de convento y el convento de San Salvio servirá de Hospicio avitando en este algun religioso solamente para la conservacion y en esta el mayor numero de Religiosos de lo que puede resultar a mas de los sobredichos inconbenientes otro mucho mayor y perjuicio del a nosotros respecto de que los Religiosos havitaran en dicha Casa no observaran como observan, no podran la regular observancia y disciplina. a mas de los inconbenientes hasta aqui referidos. Considera este Pueblo otro inconbeniente perjudicial a V.S. y a/f.488v/ sus Vasallos que consiste en que dicha edificada dicha casa es quasi cierto que en tiempo benidero querran amplificarla que en todos los Pueblos asi grandes como chicos en que havitan religiosos siempre procuran a extender las habitaciones o conventos aunque sea compeliendo a los vecinos a venderles sus propias Casas y tierras, como lo han practicado los Frailes del Carmen en Gerona que han echo vender las casas de diferentes para alargar su

avitacion y de dicha ampliacion no solo privaran a los Dueños de sus propias casas, sí que tambien privará a V.S. de la Jurisdicción que tiene en ellas y a este Pueblo le sobrevendrá mayor cargo en los alojamientos /f.489/ y tallas y disminucion de havitantes. Y finalmente considera este Pueblo otros inconbenientes de dicha nueva edificacion, la relación de los quales se omite para no cansar a V.S..."

Als inicis de la fundació es considerava la capella com el que realment havia pretés el seu donant Salvi Finestres, un lloc:

"/f.451/ para recibir y hospedar a los Religiosos enfermos o combalecientes de San Salvio; pero esto duró bien poco: la conducta de los que residian en el Hospicio para asistir a los Enfermos dio a conocer bien pronto que su objeto era erigirse en Convento o Comunidad formal haciendo de la pequeña Capilla de la Virgen una Iglesia grande y habitacion con señalamiento de Claustros para bastante numero de individuos..."

de forma que de les pressions dels jurats i sobretot dels domers que anaven veient una deslleial competència en el seu llinar en va sortir un plet que guanyaren els domers, però els frares apel·laren a Roma i aconseguiren eternitzar la resolució del plet, i finalment es va fer una concòrdia el mes de febrer de l'any 1.740.

En aquesta concòrdia s'expliquen les dues posicions enfrontades: els domers pretenien impedir que els frares fabriquessin un nou convent annex a la capella de Bellver per ser contrari a les disposicions amb què es va fer la donació, i perquè veien que hi celebrarien misses, aniversaris i pies memòries en detriment de la parròquia; per l'altra costat els frares defensaven que només volien fabricar un hospici pels actuals habitants de la capella, pels malalts de Sant Salvi i pels transeünts observants, sense ànims de perjudicar els drets parroquials:

"/f.471v/...fer y fabricar un Hospici per los actuals Moradors de dita Capella per los Religiosos malalts de dit conbent de san Salvi /f.472/ de Cladells per estar distans de Metges y Medicinas y per los Religiosos fossan transeunts per la dita vila de Santa Coloma observant en vot y par la forma prescripta en la donacio de dita Capella y terreno a ella contiguo..."

Intentant acostar posicions el bisbe de Girona Baltasar Bastero va aconseguir trobar punts en comú i es va pactar la concòrdia, renunciant ambdues parts al plet interposat. En la concòrdia, els frares acceptaven les clàusules de la donació i decret d'aprovació sense contravenir mai a elles, confirmaven que en cap moment prohibirien als domers de celebrar a la capella de Bellver les misses, aniversaris i pius sufragis fundats en la mateixa, que els frares subministrarien el necessari per a fer-ho, i que no impedirien als obrers de la parròquia demanar i recollir almoines en la capella, sempre que hi estès congregat la major part del poble o hi hagués molta gent. En contrapartida, els capellans no impedirien als frares:

"/f.452/...fabricar un hospicio contiguo a la insinuada Capilla con las celdas correspondientes y necesarias para los moradores de ella y para los enfermos del Convento de San Salvio y transeuntes. Se obligaron tambien a no impedirles celebrar en la Capilla todo genero de misas asi rezadas como cantadas, haciendo señal para ellas con su campana a excepcion de los dias de fiesta en los quales prometieron los Religiosos no tocar a misa hasta despues del prefacio de la conbentual de la Parroquial, y que por la tarde tampoco tocarian a las funciones que se celebraran en la Capilla hasta estar concluidas las de la Parroquia; que fuere licito a los religiosos confesar, predicar y subministrar el Sacramento de la Eucaristia/f.452v/ en la Capilla, subministrar el viatico a los Religiosos enfermos, tener el Santo Oleo y hacer los demas ejercicios de devocion, pero sin perjudicar en modo alguno los derechos Parroquiales, ofreciendo no predicar en las horas que esto se hiciese en la Parroquia; que fuese licito a los Religiosos hacer la procesion del Via Crucis dentro de la Capilla y terreno dado por Finestras, como tambien la procesion general en la Semana Santa por el lugar mas comodo que señalaran los curas, y plantar las Cruces correspondientes para que los fieles pudiesen ejercitarse en este acto de devocion, y finalmente que pudiesen los religiosos enterrar en la Capilla al heredero de la Casa de Finestras en el caso de que asi se dispusiese sin perjuhicio de los derechos parroquiales."

Amb aquestes condicions, davant el notari públic de Girona i escrivà major de la Cúria, Francesc Lagrifa, es signà la concòrdia el 18 de febrer de l'any 1740 entre els domers de la

parròquia de Santa Coloma Joan Bañeres i Francesch Sala i el religiós Jaume Rierola, representant dels interessos del convent de Sant Salvi.

LES TEMPTATIVES DE FUNDAR UN CONVENT.-

Malgrat que en aquesta concòrdia els capellans-domers concediren més del que establí la donació inicial, els frares continuaren el seu procés d'ampliació de forma que inclús arribaren a constituir-se com a comunitat deslligada de Sant Salvi ja que si bé al principi:

".../f.453/ se considerava destinado solamente para recibir y ospedar a los enfermos o combalecientes del convento de San Salvio, sucesivamente han ido alterando su constitucion de modo que es absolutamente desconocida pues los moradores del Hospicio de N^o S^o de Vellver se consideran hoy absolutamente independientes del referido conbento de San Salvio y separados de la obediencia de su Guardian. Se gobiernan por uno que llaman Presidente, no admiten enfermos no combalecientes de aquella Casa, se manifiestan contra todos los caracteres de una comunidad numerosa, como que existen en el tal Hospicio diez sacerdotes y quatro legos, hermanos y comunidad, perjudicando enormemente las questaciones del de San Salvio y los derechos Parroquiales"

Aleshores segons els domers, l'existència d'aquesta comunitat no hauria d'ésser permesa, perquè malgrat professar un orde religiós:

"/f.453v/... permiten la entrada de personas del otro sexo en sus celdas, se valen de ellas para las tareas cocina, andan los religiosos por la villa libremente sin...y sin distinguirse de los seglares mas que en el traje y al mismo tiempo pretenden/f.454/ gozar de los privilegios concedidos a qualquiera comunidad de su instituto."

I aquesta comunitat que s'està formant a Santa Coloma pretén intervenir cada vegada amb més força en la vida religiosa local. I sens dubte que en la dinàmica religiosa set-centista la festa era el punt màxim de participació, el punt on es mostrava la unió entre els diversos membres de la comunitat. Però evidentment la festa servia per mostrar els diferents status i les lluites per aconseguir la preeminència en una processó, en un enterrament, o sigui en

qualsevol acte públic, eren notòries. En la festa religiosa barroca, l'aparatositat, la glòria efímera, la demostració de la riquesa eren elements vitals.

No se'ns ha de fer estrany doncs que els domers xoquessin continuadament amb els intents dels frares de participar en la vida local, en la idea d'aconseguir un bocí de poder. I l'organització de les festes, de les representacions públiques religioses fou un immillorable brou de cultiu de tensions.

L'any 1780 els domers de la parròquia colomenca Antonio Peiró i Martí Bassart es queixen dels frares ja que d'acord amb les disposicions del Concili de Trent l'estat secular i el regular estan obligats a participar en la processó de Corpus i els frares de Bellver no hi van encara que se'ls avisi, al·legant que no se'ls deixa anar en comunitat amb la seva creu en alt. El motiu d'aquesta prohibició rau en la denúncia resolta el 30-5-1780 pel Vicari General de Girona que va decidir que al no reconèixer-los com a comunitat no podien actuar com a tal, i aleshores havien d'assistir a la processó de Corpus com a invitats de la parròquia de forma que no se'ls permetia convertir-se en protagonistes en la festa més valuosa i apreciada a finals del set-cents. Per tal de no perdre categoria davant la població els frares prefereixen no assistir-hi /ff.455,482v-483/.

I cada vegada que els frares intenten participar en les activitats eclesiàstiques del poble perjudiquen els drets parroquials. Un altre exemple, en aquest cas, d'una festa no joiosa, en l'enterrament d'un albat fill de Salvador Orta y Guixera, veí de Santa Coloma i síndic de l'Hospici es presentaren quatre religiosos de l'hospici sense avís ni llicència dels domers, que recriminaren als frares aquesta actuació de forma que el dia 20 de agost de 1782 els domers de la parròquia de Santa Coloma, Antonio Peiró i Rafael Pagès, presenten davant la Cúria gironina, un requeriment contra la comunitat de Sant Salvi, entregant-se'n una copia al pare president de l'hospici de Bellver Ignasi Guixeres:

"/478/...no ignoran los Reverendos Padre Presidente y Religiosos del Hospicio de la Virgen de Bellver de la orden de San Francisco de Asís de la villa de Santa Coloma de Farners Obispado de Gerona que /f.478v/ no tienen derecho ni accion para asistir en funcion alguna de la Iglesia Parroquial de la misma Villa o dependiente de ella que no sea por conbites y aviso o a lomenos en expresa licencia de los Curas Parrocos y sin el menor perjuicio de sus derechos parroquiales de su Vicario y demás residentes de dicha Iglesia, a la sola excepcion de la solemne

Procession del dia del Corpus en que pueden asistir combidados o assistidos de parte del Ayuntamiento de dicha Villa, pero sin Cruz y vajo las circunstancias dispuestas por el Sr. Obispo con su moderna providencia del dia diez y seis de Julio del año proximo passado de mil setecientos ochenta y uno y como no obstante lo referido no dudaron Vds en el dia treinta y uno del proximo passado mes de Julio asistir en la sequelas y oficio de Entierro de un parbulo hijo de Salvador/f.479/ Horta y Maria Horta y Guixeras vecinos de la propia Villa, de su propia autoridad sin licencia ni ser acorada para ellas por los Domeros..."

aquests declaren no haver consentit ni consentir, amb ànims pacífics, el referit acte i els requereixen les vegades que sigui necessari perquè no torni a passar i que mai més actuïn amb autoritat pròpia presentant-se a cap més funció parroquial.

I l'any 1787 s'agreugen els problemes: en primer lloc, malgrat que en la capella de la verge de Bellver sempre hi havia hagut una campana, els frares n'hi posaren una altra, que els hi manà treure el provisor de Girona amb data 29 de maig de 1787.

Altrament, el mateix any els frares volen participar en la processó de Corpus amb un Tabernacle per a col·locar-hi el Jesus de Natzaret i els preveres també ho volen prohibir però des de la Cúria, una mica cansats de la lluita constant, esgotadora i gens exemplaritzant, se'ls diu que :

"/f.482/... no puede contradecirseles una vez que por la concordia no se les limita y no es tampoco prudencia entrar con ellos en esa discusion de una cosa tan accidental sin embargo que todo se dirige a hacerse más visible su funcion".

Però és a finals de 1787 quan els domers sembla que comencen a veure perduda la seva posició ja que els frares aconsegueixen que l'ajuntament i les forces vives de la ciutat els facin costat:

"/f.454/ Los religiosos del Hospicio con su sagacidad y frecuente trato han savido ganar la boluntad de los vecinos, especialmente los poderosos en tanto grado que hallandose vacante la Capellania de Animas de la Parroquial tuvo el Ayuntamiento la debilidad de nombrar por Economo de ella al Presidente de el, Fray Ignacio Guixeras con cuyo nombramiento se presento a la residencia sin haverse dado noticia alguna a los parrocos, los quales le mandaron retirar, de que resultaron

disensiones entre el Reverendo Obispo y Ayuntamiento que no costaron poco de calmar."

Per aconseguir els frares la residència en la parroquial i la corresponent dotació de 125 lliures catalanes induïren a l'ajuntament perquè se'ls hi confiés, però el 10 de desembre de 1787 el bisbe Tomás de Lorenzana un cop rebut el memorial de l'ajuntament no ho va permetre ja que:

"/f.480v/... comprendi los graves inconvenientes que pueden resultar de passar la enseñanza /f.481/ en ese Hospicio de Franciscos por lo que les devuelvo el memorial decretado con negativa."

Un últim cas succeí a finals de l'any 1801 quan dos frares pretengueren obtenir en els Oficis sacres, la precedència a un clergue resident en la parròquia: de les advertències dels domers, Pedro Bonoso i Rafael Pagès, en feu poc cas el pare president de la capella-hospici de Bellver, Antonio Menor, ja que els domers es queixen que aquest els va inclús negar:

"/f.484/... las facultades de corregir en nuestra Iglesia Parroquial los escandalos que se susciten en ella, como lo fue notorio el que cometieron los dos Religiosos en el caso expuesto en dicho nuestro Oficio, y por lo mismo y demás que este contiene, parece devian atenderse aquellas palabras del mismo Oficio hasta que nuestro Prelado el Ilmo Obispo de Gerona tome la Providencia que conbenga para no desentenderse los Religiosos de este Hospicio de tan justos terminos a que devian contenerse con arreglo a las decisiones canonicas. Sí que se apoyaron del Magnifico Ayuntamiento de la Villa y obreros Laicos de la Iglesia Parroquial sujetandose asi mismos y a nosotros a la censura de los Laicos /f.484v/ de lo que tubimos que sostener con voluminosos y ruhidoso expediente de requerimientos, respuestas y contrarrespuestas movido por dicho Magnifico Ayuntamiento, Obreros y Bacineros de Almas segun consta todo del mismo

expediente fomentado por los Religiosos del mismo Hospicio con grandes dispendios del comun de la Villa y nuestro y todo ello por el solo motivo de haver nosotros los Parrocos dispuesto con arreglo a las decisiones canonicas que el maestro de la villa como clérigo seglar prefiriese en procesiones y ofrendas a los religiosos clérigos regulares en los actos y funciones de nuestra iglesia parroquial..."

Per tots aquests motius avisen als frares que el bisbe els prohibeix que precedeixin en cap funció als clergues seglars de la parròquia.

LA SOLUCIÓN A LES LLUITES.-

Fins aquí els fets exposats pel representant dels domers que com es pot observar són més nombrosos els últims anys. La conclusió de l'apoderat és òbvia: la progressiva intromissió dels frares en la vida parroquial ocasiona perjudicis als domers i és necessari buscar seriosament una solució, ja que malgrat totes les advertències, els frares actuen com una comunitat legalment establerta, excepte el de guardar clausura i donar sepultura en la seva església als feligresos; però no s'estan d'exposar el Santíssim en moltes funcions, han posat òrgan i tenen organista quan la parròquia no en pot tenir degut a les seves escasses rendes, han fabricat una trona en una columna de l'església i:

"f.456/ hacen quantas funciones les dicta su sagacidad para atraher a todo el Pueblo, de suerte que quanto mas...con las fiestas mas despoblada esta la Parroquial y con numeroso concurso la Capilla del Hospicio convertida en una gran Iglesia. De aqui nace la decadencia de las limosnas, obenciones y emolumentos de la Parroquia pues al paso que crecen en el Hospicio, como tambien las funciones decaen y faltan en la Parroquia. "

Aleshores aquesta comunitat no s'ha de tolerar més perquè és contrària a les lleis reials i eclesiàstiques, com perquè tampoc és necessària ni útil a Santa Coloma:

"f.456v/ Lo primero consiste en que hay en aquella Iglesia bastante numero de clerigos seculares los quales mis partes y sus dos tenientes se esmenan en subministrar el pacto espiritual a los feligreses sin distincion de clases. Y lo segundo dimana de que los Religiosos del Hospicio solo cuidan de granjear la boluntad de los ricos y poderosos por sus fines particulares sin hacer caso de los

Pobres de que abunda el Pueblo como es publico y notorio y por tal alega. La comunidad y permamencia en el Hospicio de tanto numero de Religiosos choca con la donacion /f.457/ y decreto de aprovacion"

La capella fou donada i destinada per hospici dels frares de Sant Salvi i és allà on han de tornar les seves funcions. Ni tan sols la concòrdia de 1740, tot i ésser aprovada pel diocesà, és vàlida, ja que donava als frares més del legalment permès. I és bastant clar que els frares, per costum, sempre intenten abusar de la seva situació aprofitant la ignorància de la gent:

"/f.457v/El bulgo ofuscado con la novedad o atraído por la astucia se separa facilmente de /f.458/ la continua asistencia a la Parroquia y es una berdad constante que los muchos conventos de Mendicantes han empobrecido las Parroquias por que al fin ellos han de mantenerse a costa de la piedad de los fieles de lo qual presenta un triste exemplar la Iglesia Parroquial de Santa Coloma de Farners"

Segons l'apoderat dels domers, no s'ha de permetre l'actuació d'aquesta comunitat que ni tan sols té el permís reial, de forma que es demana al Consell de Castella que limiti l'hospici de Nostra Senyora de Bellver als límits justos de la donació de 1.691: cuidar els malalts o convalescents de Sant Salvi amb lo qual no hauria d'haver-hi més de dos sacerdots i els llecs necessaris segons el nombre de malalts. Per tot això, es demana que suprimeixin la trona, l'òrgan, marxin els frares sobrants i que els que es quedin siguin conventuals de Sant Salvi a qui pertany l'hospici, que no actuïn com a comunitat ni facin funcions ni misses a part de la Mare de Déu de Setembre, i que no perjudiquin en res els drets parroquials.

El tretze de juliol de 1803 el rei decideix passar tota la petició a la Reial Audiència de Catalunya per tal que en faci un informe. Malauradament no hem trobat en els anys que van de 1803 a 1807 aquest informe que ens serviria per analitzar una posició més imparcial i objectiva dels fets.

EPÍLEG.-

Com hem comentat al principi del text, una doble importància podem extreure d'aquest document: per un costat, és l'única informació que ens permet esbrinar quelcom del convent de frares de la capella de Bellver. Potser l'aspecte més interessant rau en l'interès dels frares de convertir un convent rural, allunyat de les vies de comunicació com

era Sant Salvi de Cladells, en un convent urbà com hauria estat el de Bellver. Malgrat sigui aquesta la idea que plana en la denúncia dels domers, no ho aconseguiren. El cens de Floridablanca de l'any 1787 ens ofereix aquestes xifres prou eloqüents:

Santa Coloma de Farners.-Convento del Hospital de Nuestra Señora de Bellver del Orden de San Francisco de Asís.-

Profesos...5

Donados....1

Niños.....1

San Miguel de Cladells.- Convento de San Salvio del Orden de S. Francisco de Asís.-

Profesos...12

Legos...3

Donados...2

Niños...1

De forma que el traspàs i substitució del convent de Sant Salvi a Bellver no es va realitzar. Dues causes podríem aportar: per un costat, no n'hi ha cap dubte, l'oposició constant dels domers de l'església parroquial, del que n'hi ha proves evidents al llarg de tot el document. La segona causa, més fosca i imprecisa, seria la constant insistència en afirmar que els frares de Bellver formen una comunitat independent de Sant Salvi, que inclús li priven d'almoines i que ja n'hi admeten els seus malalts; aquest segon aspecte ens pot fer pensar en les clàssiques lluites entre matrius i filials, on la dinàmica urbana de Bellver superaria l'estatisme rural de Sant Salvi, intentant més que independitzar-se de Sant Salvi, convertir-se en l'epicentre dels dos convents.

Un segon aspecte ens queda per analitzar: la lluita en sí mateixa. El desesperat, impecable i constant intent de controlar la vida eclesiàstica colomenca. Desgraciadament només coneixem la versió dels domers, però un aspecte ens sobta per la seva sinceritat: en tot el segle els domers no s'amaguen les seves vertaderes intencions. Ni per un moment es planteja la possibilitat d'oferir un millor servei al parroquià, en cap queixa es defensen els aspectes espirituals de la seva tasca. La lluita dels domers és una lluita material, una lluita per les parcel·les de poder, una lluita per a gestionar el capital que genera la vida religiosa ciutadana, una lluita per a controlar les associacions dinàmiques de la localitat (ajuntament,

congregacions,..). En el moment en el qual aquestes prenen partit a favor dels frares, els domers recorren a la més alta instància: el rei. Quan el clergat secular perd el seu entorn, només la força externa li pot servir per a recuperar el que ha perdut.

Unes reflexions finals sobre el document: ens permet observar la soterrada lluita entre el bisbe i els ordes religiosos, ja que la jurisdicció del bisbe es veia sempre limitada per l'autonomia del clergat regular. El poc cas que fan a totes les seves decisions al llarg del segle n'és un bon exemple. Per altra banda, a nivell popular (els jurats l'any 1700, l'apoderat el 1802,..) es veu amb certa por i temença la influència dels frares, es dóna una imatge fagocitadora del clergat regular. Sens dubte, mentre el poble participava activament en la vida religiosa de la parròquia (confraries, pabordes, aniversaris,..) el convent encara es veu com un espai tenebrós i tancat, on el parroquià no podia accedir-hi fàcilment. I l'última anotació que ens queda incomplerta, és entreveure (no podem anar més lluny) el canvi en la mentalitat col·lectiva del poble: de la temença al recolzament, de la parròquia al convent. Ens queda la recança del que pensaven els frares de la capella-hospici-convent de Bellver.